

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 19-20 травня 2016 року)

Суми
Сумський державний університет
2016

адмініструвати цей податок, адже при перевірках може бути встановлено, що аграрій неправильно відобразив даний податок на певному рахунку, а це може спровокувати корупцію та тиск на платників податку з боку контролюючого органу.

Крім того, з 1 лютого поточного року з'явилися два реєстри для бюджетного відшкодування податку на додану вартість. Перший буде призначений для тих платників, які мають право на автоматичне повернення, другий – для всіх інших. Тобто, запроваджено електронне адміністрування даного податку. Проте автоматичне відшкодування матимуть виробники з часткою експорту не менше 40 % [5]. Через це малі та середні сільськогосподарські підприємства можуть не дочекатися відшкодування, адже в першу чергу відбуватиметься автоматичне відшкодування.

Підкреслимо, оподаткування має бути регулятором, який надасть можливість розвиватися сільському господарству в усіх напрямках, сприяти розвитку сільських територій, збереженню і зміцненню людського капіталу села, відновленню авторитету сільськогосподарської праці. Вищезазначені зміни не спрямовані на досягнення таких завдань. Тому можна зробити висновок про маловірогідне вирішення таких важливих для нашої країни завдань при впровадженні податкових новацій 2016.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Томич І. Конференція з аграрних питань у Європарламенті / І. Томич // Фермер України [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу: <http://www.coor-union.org.ua/?p=657>

2. Значне зростання ставок єдиного податку загрожує фінансовій стабільності сільгосппідприємств [Електронний ресурс]: за даними Інституту аграрної економіки. – 2016. – Режим доступу: <http://e-finance.com.ua/show/203955.html>

3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011, № 13-14, № 15-16, № 17. – Ст.112.

4. Меморандум із МВФ передбачає переведення українського АПК на загальну систему оподаткування з 2016 р. [Електронний ресурс]: за даними інформаційного агентства «Інтерфакс-Україна». – 2015. – Режим доступу: <http://ua.interfax.com.ua/news/general/254635.html>

5. Ульянова Н. ПДВ-2016: нововведення у сплаті / Н. Ульянова // РБК-Україна [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/ukr/opinion/nds-2016-novshestva-uplate-administrirovani-1453898874.html>

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТ. 77-1 КУпАП.

Чурилова Т.М.

*к.ю.н., доцент кафедри СМП юридичного факультету
Сумського державного університету*

Питання раціонального використання та охорони земель сільськогосподарського призначення, особливо умовах сьогодення, необхідно розглядати комплексно в правовому, економічному, екологічному та соціальному напрямках. Не є секретом, що стан земель сільськогосподарського призначення в Україні в останні десятиліття істотно погіршився і набув загрозового характеру.

В Україні щороку деградують 100 тис. га родючих ґрунтів. Порівняно з кінцем ХІХ ст. кількість гумусу в ґрунтах знизилась у 6 разів і щороку зменшується ще на 18 млн. т. Орні землі в Україні займають понад 90% площі степів і лісостепів, але вони

вже надто виснажені, забруднені мінеральними добривами й пестицидами. Тим часом українські чорноземи становили близько 50% їх світового банку [1]. В таких умовах, охорона ґрунтів є питанням державного значення.

Ґрунтовий покрив є особливо вразливим об'єктом природи. В чинному земельному законодавстві України охорона ґрунтів сільськогосподарських земель відображена, зокрема у Земельному кодексі України, Законі України «Про охорону земель», Законі України «Про контроль за використанням та охороною земель». Відповідальність за порушення вимог земельного законодавства щодо охорони ґрунтів передбачена Кодексом України про адміністративні правопорушення та Кримінальним кодексом України. Проте, на думку дослідників, законодавство у сфері правової охорони якісного стану земель в Україні, зокрема від забруднення та псування є суперечливим та недосконалим.

Реформування земельних відносин зумовили розвиток різних форм власності та господарювання на землі. За таких умов відсутність суворого і надійного державного екологічного контролю призвели до споживацького ставлення до землі, ігнорування екологічних вимог. У сільському господарстві переважає орендне землекористування, де орендодавець позбавлений важелів впливу на орендаря. Відсутність культури землеробства, превалювання економічного інтересу над екологічним зумовлюють катастрофічне зниження родючості орендованої землі.

До найбільш істотних факторів, що впливають на зменшення продуктивності земельних ресурсів відноситься, зокрема антропогенний вплив.

Серед антропогенних впливів на сільськогосподарські землі, що зумовлюють зміну якісного стану, загрозливих масштабів набуло спалювання стерні або соломи на полях після збирання врожаю.

Сучасне ведення господарської діяльності в землеробстві з необґрунтованим бажанням спалювати післяжнивні рештки, стерню, валки соломи на полях, а особливо коли нав'язується обґрунтування доцільності застосування цього заходу, висіваючи пшеницю по пшениці, є нелогічним, антиприродним і антиекологічним, сприймається як архаїзм у землеробстві[2].

Так, при температурі понад 100 градусів за Цельсієм спалюється гумус – органічна частина ґрунту, особливо коли солома лежить у валках або копицях. При спалюванні стерні та соломи, наприклад, з розрахунку дві тонни на гектар, який містить 4% гумусу, втрати гумусу становлять 800 кілограмів на гектар, а ґрунт втрачає стійкість до ерозійних процесів. Ґрунт втрачає родючість. Також зникають органічний вуглець і азот. Після спалювання різко погіршуються водно-фізичні властивості ґрунту. Смертельною для всіх організмів, що формують ґрунт, є температура 40 градусів за Цельсієм, а при спалюванні соломи, стерні температура сягає 340-360 градусів. Гинуть корисні мікроорганізми, особливо дощові черв'яки та інші, які формують структуру ґрунту. Знищуються також корисні комахи і птахи. Кількість азотобактерій і актиноміцетів зменшується у 300-700 разів, а мікроскопічних грибів – у 200-300 разів. При згоранні соломи, стерні у повітря потрапляють сполуки важких металів, чадний газ, низка канцерогенних сполук. Особливо небезпечний дим дітям, людям, які мають захворювання дихальних шляхів.

Крім того, спалювання сухої трави та стерні можуть стати причиною пожеж. Це веде до забруднення повітря продуктами горіння, вигорання прилеглих лісосмуг, лісів, унікальної рослинності. Місцями несанкціоноване спалювання сухої рослинності веде до загибелі ще незібраного врожаю. Під час таких пожеж можуть також постраждати люди. Саме із спалювання стерні на полях починається більшість

степових пожеж.

Дим та вогонь є напівпровідниками, а через поля часто проходять високовольтні лінії електропередач, що може призвести до їх коротких змикань та вимкнення енергосистем, завдаючи державі значні матеріальні збитки.

Враховуючи шкідливість такого явища як спалювання стерні та сухих залишків після жнив на полях, законодавством України передбачена адміністративна та кримінальна відповідальність за такі дії.

Так, за статтею 77-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення, випалювання стерні, лугів, пасовищ, ділянок зі степовою, водно-болотною та іншою природною рослинністю або її залишків у смугах відведення автомобільних доріг і залізниць без дозволу органів державного контролю у сфері охорони навколишнього середовища або порушення такого дозволу тягне за собою адміністративну відповідальність.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скорочення кількості документів дозвільного характеру» від 09.04.2014 отримання дозволу на спалення стерні та ін. було відмінено. Натомість ч. 3 ст. 27 ЗУ «Про рослинний світ» передбачено, що випалювання сухої рослинності або її залишків здійснюється у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища (Мінприроди України).

Однак на даний час вищевказаний порядок не затверджений. А тому будь-які дії щодо спалювання сухої рослинності будуть вважатися самовільними та протиправними.

Протоколи про таке правопорушення мають право складати уповноважені на те посадові особи Державної екологічної інспекції України та її територіальних органів, а також громадські інспектори з охорони довкілля (п. 7 ч. 2 ст. 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення). Від імені Державної екологічної інспекції України справи розглядати та накладати адміністративні стягнення мають право, зокрема державні інспектори з охорони навколишнього природного середовища відповідних територій (ч. 1, 2 ст. 242-1 КАП).

Адміністративне правопорушення закріплене у ст. 77-1 КУпАП тягне за собою накладення штрафу на громадян у розмірі від 170 до 340 грн., а на посадових осіб у розмірі від 850 до 1190 грн. Такий розмір штрафу є неадекватним шкоді, яка може бути завдана. Отже, сільськогосподарському товаровиробникові простіше заплатити штраф ніж вдаватися до інших, більш фінансово обтяжливих заходів. Наприклад, у Німеччині спалювачів соломи карають сумою, еквівалентною 50% суми врожайності. Аналогічна відповідальність встановлена у більшості країн Європи.

Таким чином, встановлення більш вагомого штрафу за випалювання сухої рослинності або її залишків може мати позитивний ефект, враховуючи багаторічний досвід інших країн.

Притягнення до відповідальності за ст. 77-1 КУпАП, пов'язано із низкою проблем щодо встановлення суб'єкта правопорушення, адже, встановити особу чи осіб, які вчинили підпал зазвичай неможливо. Тим більше, майже неможливо встановити наявність вини.

Вважаємо можливим варіантом вирішення означеної проблеми, притягати до відповідальності керівника господарства, як посадової особи, у разі встановлення факту випалювання сухої рослинності або її залишків на земельній ділянці, що використовується сільськогосподарським підприємством.

Погоджуємось із П.Ф. Кулінічем, що ґрунтовий покрив, тобто ґрунти у своєму природному стані, слід розглядати як властивість, якісну характеристику земельної ділянки чи території. Тому в такому стані вони є не об'єктом права власності, а об'єктом прав і обов'язків суб'єктів сільськогосподарського землекористування щодо їх охорони і відтворення [3].

Альтернативою підготовки землі до посіву озимих культур шляхом спалювання стерні є наявність необхідної техніки, а також знань про користь органічних добрив у вигляді соломи та рослинних решток.

Комбайни повинні мати подрібнювачі з довжиною різання соломи не більш як 6-8 см, а за наявності валків застосовувати можна й різноманітні підручні засоби.

У країнах з розвиненим сільгоспвиробництвом основну масу післяжнивних решток застосовують як добриво. Більшість українських фахівців дотримується думки про доцільність спалювання соломи як ефективного способу боротьби з хворобами та шкідниками.

Узагальнення результатів досліджень, виконаних за майже двадцятирічний період, свідчить про необхідність внесення істотних змін у підходи до застосування органічних добрив [2].

Установлено, що нині урівноваження дефіцитного балансу на відносно задовільному рівні можливе тільки за умови застосування післяжнивних решток польових культур і, перш за все, соломи культур як органічних добрив.

Розрахунки свідчать про те, що надлишок соломи у більшості господарств з низьким рівнем виробництва гною дає можливість майже подвоїти надходження органічних речовин до ґрунту. Необхідність застосування післяжнивних решток як органічних добрив виправдано з економічної точки зору, оскільки витрати на їхнє збирання і зберігання майже такі самі, як і під час збирання основної продукції.

Значний позитивний вплив на гумусний стан ґрунту одержують від застосування соломи як органічного добрива: внесення 1 т соломи еквівалентно внесенню близько 2,5 т гною. Використовуючи 17-20 млн т соломи як органічні добрива можна заощаджувати щорічно понад 100 тис. т азоту, 70 тис. т фосфору та 250 тис. т калію [2].

Для того, щоб конституційне положення про землю як національне багатство, що перебуває під особливою охороною держави не було декларативним, перш за все, потрібно змінити відношення до землі, її основної складової - ґрунту, з боку як посадових осіб органів влади так і землекористувачів. Без цього розмови про продовольчу безпеку України залишаться лише порожнім звуком.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Хвесік М.А. Екологічна криза в Україні: соціально-економічні наслідки та шляхи її подолання. «Економіка України». – 2014. – 1 (626).
2. Шувар І. Про родючість ґрунту треба дбати постійно. «Агробізнес сьогодні». – 2011. – №21-22(220-221)
3. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони ґрунтів України. Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2009. – № 2 (88).
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 - 212-21) [Електронний ресурс] : Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/stru#Stru>
5. Про рослинний світ [Електронний ресурс] : Закон України від 09.04.1999 № 591-XIV – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/591>